

Cristian NUICĂ

Natura juridică a Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării: domeniile angajării răspunderii juridice contravenționale și răspunderii civile delictuale în materia nediscriminării

Articolul tratează natura juridică a Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, în legătură cu soluționarea diferendelor juridice și respectiv, repararea prejudiciului (material sau moral) cauzat prin încălcarea principiului nediscriminării.

I. Înființarea Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării

O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare a transpus Directivele 43/2000/UE pentru implementarea principiului tratamentului egal între persoane indiferent de originea rasială sau etnică, respectiv 78/2000/UE privind cadrul general pentru egalitatea de tratament în muncă, precum și celelalte norme de drept european și internațional privind interzicerea discriminărilor pe orice criteriu.

O.G. nr. 137/2000 a fost aprobată, cu completări, prin Legea nr. 48/2002, apoi modificată și completată prin O.G. nr. 77/2003, aprobată la rândul ei prin Legea nr. 27/2004. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) s-a înființat prin H.G. nr. 1194/2001, completată și modificată prin H.G. nr. 1514/2002, ca organ al administrației publice centrale de specialitate, în subordinea Guvernului României.

Ulterior, prin adoptarea Legii nr. 324/2006, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a fost redefinit și reorganizat ca autoritate de stat în domeniul discriminării, autonomă, cu personalitate juridică, aflată sub control parlamentar, garant al respectării și aplicării principiului nediscriminării în conformitate cu instrumentele internaționale la care România este parte.

Consiliul își exercită atribuțiile pe două paliere de competență:

- *prevenirea faptelor de discriminare* – funcție ce se realizează prin acțiuni de genul: promovarea drepturilor și libertăților fundamentale prin acțiuni de informare, formare și implementare a prevederilor legale specifice; inițierea și derularea unor campanii, programe și proiecte naționale de informare a cetățenilor asupra principiilor egalității de tratament și nediscriminării; producerea și tipărirea de materiale informative (publicații, fluturași, pliante, broșuri, afișe); elaborarea și aplicarea unor politici publice în materia nediscriminării etc.;

- *angajarea răspunderii juridice contravenționale* – sferă de competență ce subsumează: atribuția acordării de asistență de specialitate victimelor discriminării, anterior derulării procedurii administrativ-jurisdicționale a CNCD; medierea faptelor de discriminare, în conformitate cu dispozițiile speciale ale Legii nr. 192/2006; atribuția procedurii administrativ-jurisdicționale derulate de Consiliu, constând în monitorizarea cazurilor de discriminare.

II. Natura juridică a CNCD: angajarea răspunderii juridice contravenționale

Subiectul a cărui cercetare o propunem în continuare vizează fixarea naturii juridice a Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării în contextul exercitării atribuțiilor în domeniul investigării, constatării și sancționării faptelor de discriminare, corelativ competenței¹ de soluționare, după o anumită procedură specială, a unui litigiu juridic.

În acest scop, ne vom raporta la acele texte de lege care reglementează atât statutul instituțional al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, cât și atribuțiile pe care acesta le exercită în domeniul nediscriminării.

Astfel cum derivă din economia dispozițiilor art. 16-20, raportat la art. 23 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000, republicată², Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării poartă natura juridică a unei entități administrative autonome cu atribuții administrativ-jurisdicționale.

Validarea tezei conform căreia CNCD se configurează juridic ca o entitate administrativă cu atribuții administrativ-jurisdicționale rezultă din raportarea la criteriile speciale ale jurisdicției speciale administrative.

În sistemul Constituției României există două categorii de jurisdicții și anume: jurisdicțiile speciale administrative și jurisdicțiile judiciare (instanțele judecătorești).

Conform dispozițiilor art. 21 alin. (4) din Constituție³, jurisdicțiile speciale administrative sunt facultative și gratuite, iar potrivit art. 126 alin. (6) din Legea fundamentală⁴, controlul judecătoresc al actelor administrative, deci inclusiv al actelor administrativ-jurisdicționale, este de competența instanțelor de contencios administrativ.

¹ În opinia autorului, nu atât o competență *materială* a Consiliului, cât o competență *generală și absolută* în plan administrativ-jurisdicțional a CNCD, în raport cu domeniul de aplicare a O.G. nr. 137/2000. Aceasta întrucât, competența materială de natură funcțională (*ratione materiae*) vizează aptitudinea materială, *lato sensu*, între jurisdicții de grad diferit, admiterea unei astfel de necompetențe conducând la declinarea competenței în favoarea altei jurisdicții din aceeași materie juridică, dar de un alt nivel ierarhic. Pe când, competența de ordin general semnifică instituția litigioasă (procesuală) prin intermediul căreia se delimitează activitatea autorității administrativ-jurisdicționale – CNCD, organ constatator contravențional în materia nediscriminării, de atribuțiile altor organe constatatoare, dar de natură juridică distinctă, în aceeași materie/în materie conexă sau diferită, cât și a altor jurisdicții (bunăoară - judiciare), a cărei consecință constă în respingerea petiției (echivalentul inadmisibilității). Cele două tipuri de competențe au regim juridic diferit. Prin urmare, când vorbim despre necompetența CNCD în domeniul aplicării O.G. nr. 137/2000, vorbim despre o necompetență generală și absolută în plan administrativ-jurisdicțional a Consiliului (în materie contravențională) care presupune o respingere asociată inadmisibilității petiției, și nu despre una materială clasică care presupune declinarea competenței teritoriale către alt organ constatator de grad diferit, dar competent în aceeași materie a constatării și sancționării contravenționale, sub incidența O.G. nr. 137/2000. În fine, putem vorbi, de principiu, despre o formă a necompetenței material-funcționale relative a CNCD, doar în măsura în care Consiliul ar fi investit cu aplicarea *stricto sensu* a dispozițiilor Legii nr. 202/2002 (altele decât cele care derivă din aplicarea art. 37 alin. (3) lit. b) din același act normativ, față de care ar deține o competență material-funcțională relativă și divizată în raport cu alte autorități abilitate funcțional în aceeași materie juridică reglementată de această lege).

² A se vedea dispozițiile art. 16-20 și art. 23 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

³ A se vedea art. 21 alin. (4) din Constituția României.

⁴ A se vedea art. 126 alin. (6) din Constituția României.

Constituția României consacră *expressis verbis* care sunt caracteristicile unei jurisdicții speciale administrative veritabile, anume:

- caracter facultativ și gratuit;
- fixarea examenului judiciar aplicabil, *in genere*, actelor administrative (deci inclusiv în privința actelor administrativ-jurisdicționale) în competența instanțelor de contencios administrativ.

Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, prin dispozițiile art. 2 alin. (1) lit. d)⁵, a stabilit ca autoritatea administrativă cu atribuții jurisdicționale în soluționarea unui conflict să urmeze o procedură bazată pe contradictorialitate și cu asigurarea dreptului la apărare.

Forma completată a art. 2 alin. (1) lit. d) și e) din Legea nr. 554/2004⁶ precizează că jurisdicția administrativă specială reprezintă acea activitate înfăptuită de o autoritate administrativă care are, conform legii organice speciale în materie, competența de soluționare a unui conflict privind un act administrativ, după o procedură bazată pe principiile contradictorialității, asigurării dreptului la apărare și independenței activității administrativ-jurisdicționale.

Din „expunerea de motive” a proiectului legislativ privind modificarea și completarea Legii nr. 554/2004 nu putem reține existența unor „evenimente administrativ-istorice și social-juridice” care să dovedească intenția legiuitorului de a limita sensul noțiunii juridice în discuție. Am putea reține, cel mult, că textul art. 2 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 554/2004 emite o definiție expresă a jurisdicției speciale administrative tipice, și nu a autorității administrative cu atribuții administrativ-jurisdicționale, adică acele atribuții bazate pe proceduri care implică respectarea principiilor independenței, contradictorialității și asigurării dreptului la apărare.

Acest lucru rezultă și din lit. d) și lit. e) ale art. 2 alin. (1) din Legea nr. 554/2004, care, pe de o parte formulează o definiție generală a actului administrativ-jurisdicțional, ca fiind acel act emis de o autoritate administrativă investită, prin lege organică, „cu atribuții” de jurisdicție administrativă specială, iar pe de altă parte definesc, separat de „autoritatea administrativă *in genere* cu atribuții administrativ-jurisdicționale”, jurisdicția specială administrativă tipică.

Ține de esența tradițional-juridică a funcției administrativ-jurisdicționale că aceasta reprezintă o activitate de soluționare a unui conflict juridic *lato sensu*, realizată de un organ de jurisdicție de tipul unei instituții a administrației publice sau al unei autorități administrative autonome (precum CNCDD), care are la bază o procedură imperativă prevăzută într-o lege specială asemănătoare cu cea a instanțelor de judecată, desfășurată paralel și separat de aceasta.

Așadar, vom reține că în lumina dispozițiilor constituționale (imperative) incidente, dispozițiile Legii nr. 554/2004 nu exclud, dimpotrivă, permit, pe cale implicită, calificarea acelor atribuții de soluționare a unor litigii juridice regăsite în cadrul unor entități administrative care desfășoară proceduri speciale bazate *ipso jure* pe principiile contradictorialității, asigurării dreptului la apărare și independenței atribuțiilor respective ca fiind atribuții administrativ-jurisdicționale.

Jurisdicția Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării se conformează tuturor exigențelor normative, constituționale și speciale, astfel încât să fie reținută natura administrativ-jurisdicțională a atribuțiilor Consiliului, precum și a actelor emise în acest sens.

⁵ A se vedea art. 2 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 554/2004, formă legislativă incidentă la momentul când Consiliul capătă atribuții administrativ-jurisdicționale prin adoptarea Legii nr. 324/2006.

⁶ A se vedea forma actuală a art. 2 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 554/2004.

2.1. Caracterul facultativ al jurisdicției/funcției administrativ-jurisdicționale a CNCD

Conform dispozițiilor art. 20 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000, republicată, persoana care se consideră discriminată poate sesiza Consiliul în termen de 1 an de la data săvârșirii faptei sau de la data la care putea să ia cunoștință de săvârșirea ei.

Așa cum rezultă din conținutul textului de lege enunțat, subiectul pasiv al unei fapte de discriminare posedă dreptul petiționării. Dispozițiile art. 27 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000 prevede faptul că persoana care se consideră discriminată se poate adresa instanței de judecată pentru ca, în urma constatării discriminării în cauza respectivă, să i se acorde despăgubiri proporționale cu prejudiciul suferit, precum și restabilirea situației anterioare discriminării sau anularea situației create prin discriminare.

Dispozițiile actului normativ cadru în materie de nediscriminare au o valoare supletivă, neîngrădind dreptul persoanelor interesate, care au depus deja o plângere la CNCD, de a se adresa justiției, de unde rezultă, în mod evident, natura opțională, facultativă a funcției administrativ-jurisdicționale a Consiliului⁷.

Victima discriminării deține facultatea de a iniția, simultan sau succesiv, angajarea ambelor răspunderi juridice față de subiectul activ al prezumtivei fapte de discriminare, fără ca prin aceasta să se rețină nesocotirea principiului juridic *non bis in idem*. Acesta exclude doar posibilitatea aplicării unei multitudini de sancțiuni juridice de aceeași natură, nu și a unora de configurație diferită. În cazul de față, una dintre sancțiuni este contravențională, cu caracter exclusiv coercitiv-punitiv față de contravenient, neînglobând *per se* și o reparație materială a unui eventual prejudiciu cauzat, iar a doua delictual-civilă, cu funcție reparatorie față de prejudiciul material și/sau moral pricinuit victimei discriminării.

Dintr-o altă perspectivă, caracterul facultativ al jurisdicției CNCD nu este afectat nici de activarea *ex officio* a atribuțiilor administrativ-jurisdicționale⁸, deoarece dezlegarea unor astfel de pricini litigioase se face strict sub rigoarea principiilor contradictorialității, asigurării dreptului la apărare și independenței funcționale, adecvat dispozițiilor art. 20 alin. (4), (5), (6) din O.G. nr. 137/2000, republicată, coroborat cu art. 2 alin. (1) lit. d) și e) din Legea nr. 554/2004. Iar în situația în care subiectul pasiv al prezumtivei fapte de discriminare înțelege să se opună angajării răspunderii juridice (de natură contravențională), litigiul în cauză se stinge fie prin *clasarea* cazului, fie prin administrarea instituției juridice a *medierii*, potrivit dispozițiilor art. 19 alin. (1) lit. b) din O.G. nr. 137/2000 coroborate cu dispozițiile speciale ale Legii nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator⁹.

Misiunea și aptitudinea generală a Consiliului se consolidează prin rolul activ al organului jurisdicțional în materializarea dezideratului prevenirii și combaterii tuturor formelor de discriminare prevăzute de O.G. nr. 137/2000, republicată. Producerea unei fărâdelegi de natură contravențională, de tipul discriminării, dă naștere raportului juridic de drept substanțial care, în conținutul său, cuprinde dreptul organului constatator, în speță CNCD, de a trage la răspundere contravențională pe făptuitor și obligația acestuia de a suporta sancțiunea contravențională.

Procedul declanșării din oficiu a jurisdicției speciale administrative a CNCD exprimă principiul oficialității în materie contravențională, în conjuncție cu care, atunci când organul

⁷ A se vedea art. 20 raportat la art. 27 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

⁸ A se vedea art. 19 alin. (2) teza finală, coroborat cu art. 21 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

⁹ A se vedea Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator.

constator sesizează în mod nemijlocit sau mijlocit săvârșirea unor contravenții, survine *de plano* sesizarea din oficiu.

Pentru a răspunde pe deplin principiului oficialității, în opinia noastră Consiliul trebuie să privească fenomenul discriminării nu doar din perspectiva vătămării individuale a drepturilor victimei, ci și, *in extenso*, a drepturilor tuturor celorlalți cetățeni, fapt care legitimează o dată în plus funcția din oficiu a CNCD, fără ca prin aceasta să se înțeleagă că s-ar nesocoti exigențele entității administrativ-jurisdicționale.

Această idee a fost enunțată de Curtea Constituțională cu privire la „funcția din oficiu a CNCD”¹⁰.

2.2. Gratuitate și examen judiciar

Dispozițiile O.G. nr. 137/2000 nu condiționează exercițiul dreptului de a petiționa Consiliul de achitarea anumitor taxe financiare. Conform dispozițiilor art. 20 alin. (9) și (10) din O.G. nr. 137/2000, hotărârea Colegiului director al CNCD poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, potrivit legii¹¹.

2.3. Garantarea contradictorialității și alte principii

Principiile garantării contradictorialității și asigurării dreptului la apărare în cursul soluționării diferendului juridic în materia nediscriminării cu care este investit CNCD sunt protejate *expressis verbis* prin dispozițiile art. 20 alin. (4) din O.G. nr. 137/2000, conform

¹⁰ A se vedea DCC nr. 1096 din 15.10.2008: „...posibilitatea de a desfășura activitatea jurisdicțională din oficiu este întemeiată pe rolul activ pe care trebuie să îl îndeplinească Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, ca autoritate ale cărei obiective și sarcini au fost în mod exclusiv orientate către domeniul discriminării, rol exercitat în vederea aflării adevărului și prevenirii și combaterii tuturor actelor de discriminare, așa cum O.G. nr. 137/2000, prin însuși titlu, își propune ca finalitate”.

¹¹ Procedura de contestare a hotărârilor adoptate de către CNCD, respectiv termenele incidente derivă din dispozițiile speciale ale art. 20 alin. (9) și (10) din O.G. nr. 137/2000, coroborat cu cele ale art. 6 din Legea 554/2004. Coroborarea normativă privește forma de redactare a art. 6 aflată în vigoare la data adoptării art. 20 din O.G. nr. 137/2000, prin art. I pct. 6 din Legea nr. 324/2006, astfel justificându-se utilizarea, în cuprinsul alin. (10) al art. 20, a substantivului „termenul”, deoarece acesta se circumscria ipotezei normative a art. 6 alin. (2) din Legea nr. 554/2004 care, la data respectivă, prevedea că: „Actele administrativ-jurisdicționale pot fi atacate direct la instanța de contencios administrativ competentă potrivit art. 10, în termen de 15 zile de la comunicare, dacă partea nu exercită căile administrativ-jurisdicționale de atac”. Din cuprinsul acestor dispoziții legale speciale rezultă faptul că hotărârile CNCD pot fi contestate direct la instanța de contencios administrativ în termen de 15 zile de la comunicare. Textul alin. (10) al art. 20 din O.G. nr. 137/2000, deși, *ad litteram*, dispune condițiile constituirii de drept a titlului executoriu, *in extenso* vizează și certifică implicit termenul procedural de contestare a hotărârii Consiliului (constituirea de drept a titlului executoriu este condiționată de necontestarea în termenul expres de 15 zile de la data comunicării). De asemenea, „Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor”, act administrativ cu caracter normativ, opozabil *erga omnes*, circumscris domeniului nediscriminării (M.Of. nr. 348 din 6 mai 2008), adoptată în baza art. III alin. (1) – Capitolul IV din O.G. nr. 137/2000, republicată, prin art. 82 alin. (1) prevede expres faptul că: „Hotărârea Colegiului director poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, în termen de 15 zile de la data comunicării hotărârii”.

căroră măsurile specifice constatării discriminării se dispun numai cu citarea obligatorie a părților¹².

Aspectele privind tehnica de soluționare a petițiilor în cadrul jurisdicției Consiliului, implicând citarea părților în scopul manifest de garantare a principiului contradictorialității și de asigurare a dreptului la apărare, au fost reglementate special prin „Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor”¹³.

Opinăm că, în cadrul procedurilor administrativ-jurisdicționale, dreptul la un „proces echitabil”, respectiv dreptul la apărare se consideră a fi garantat dacă cei interesați au posibilitatea de a se adresa justiției pentru apărarea drepturilor și a intereselor lor legitime, drept consacrat, în cauză, expres prin art. 20 alin. (9) din O.G. nr. 137/2000. Admițând teza că dreptul la o judecare echitabilă, implicând garantarea dreptului la apărare și contradictorialitate, trebuie asigurat și în cadrul procedurilor administrativ-jurisdicționale, ce au ca obiect „infrațiuni administrative”, avem în vedere că O.G. nr. 137/2000 asigură dreptul părții interesate de a contesta o hotărâre a Consiliului în fața instanței de judecată, care oferă toate garanțiile în domeniu, *eccum talem* nu este imperios necesar, sub sancțiunea nulității, ca procedurile în fața autorității administrative să fie întru totul conforme prevederilor art. 6 din Convenției europene a drepturilor omului, potrivit căroră: „Orice persoana are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială...”¹⁴.

2.4. Independența activității administrativ-jurisdicționale a CNCD

Independența activității administrativ-jurisdicționale a CNCD este garantată expres prin dispozițiile art. 17 din O.G. nr. 137/2000, care stipulează: „În exercitarea atribuțiilor sale, Consiliul își desfășoară activitatea în mod independent, fără ca aceasta să fie îngrădită sau influențată de către alte instituții ori autorități publice”.

CNCD se înființează ca instituție de stat autonomă, sub control parlamentar (organele administrative centrale putând lua naștere constituțional fie „sub control” legislativ/parlamentar, organizându-se și funcționând independent, fie „în subordinea” Guvernului/ministerelor, acestea din urmă, *per a comparatio*, subordonându-se organizațional și funcțional, direct sau indirect, executivului), asigurându-i-se independența în exercitarea atribuțiilor față de orice instituție a statului.

Sub aspectul independenței funcționale a Consiliului, rămâne lipsită de relevanță împrejurarea că CNCD, ca autoritate de stat autonomă, se află sub control parlamentar, întrucât independența sa funcțională este garantată expres, fiind exclusă orice formă de îngrădire sau imixtiune din partea altor instituții sau autorități publice (inclusiv a Parlamentului) în exercitarea atribuțiilor sale, în mod special a celor cu caracter administrativ-jurisdicțional.

¹² A se vedea dispozițiile art. 20 alin. (4) din O.G. nr. 137/2000, republicată.

¹³ A se vedea dispozițiile art. 15-17 (Titlul III/Cap. III „Citațiile și comunicarea actelor de procedură”) și art. 46-62 (Titlul V/Cap. III „Audieri și dezbateri”) din „Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor” (M.Of. nr. 348 din 6 mai 2008), adoptată în baza art. III alin. (1) – Cap. IV din O.G. nr. 137/2000, republicată.

¹⁴ Invocăm practica judiciară relevantă tezei expuse în articol, bunăoară - Curtea de Apel București, Secția civilă, sentința civilă nr. 1631/14.04.2009: „...anumite nereguli în procedura administrativă a CNCD nu pot duce la anularea hotărârii Consiliului, întrucât în fața instanței i se dă posibilitatea reclamantului să își susțină poziția, respectându-se astfel principiul contradictorialității și dreptul la apărare”.

„Controlul parlamentar” în cauză trebuie înțeles, *de jure* și *de facto*, prin raportare la dispozițiile art. 16, art. 17 și art. 22 alin. (2) din O.G. nr. 137/2000¹⁵. Din interpretarea normelor legale, rezultă că noțiunea de „control parlamentar” în cazul CNCD, ca instituție autonomă cu activitate independentă, vizează *stricto sensu* raportul de activitate anual al instituției, care se depune în Parlament, în anul următor, spre dezbatere și aprobare, fără ca acest aspect să impiezeze asupra independenței atribuțiilor administrativ-jurisdicționale ale Consiliului.

2.5. Conturarea naturii actului juridic rezultat al jurisdicției CNCD

Profilul juridic al hotărârilor adoptate în baza art. 20 din O.G. nr. 137/2000, prin care Consiliul soluționează, după o procedură specială, *in genere*, litigiile al căror obiect îl reprezintă încălcarea principiului nediscriminării, se subordonează naturii juridice a instituției.

Astfel, vom reține că actele juridice în discuție poartă caracterul juridic al actelor administrativ-jurisdicționale, fiind emise în scopul soluționării, după o procedură administrativ-jurisdicțională, a unui litigiu juridic în materia nediscriminării.

Consacrarea naturii juridice a hotărârilor CNCD adoptate în baza art. 20 din O.G. nr. 137/2000 se circumscrie principiilor fundamentale ale entității administrative cu atribuții administrativ-jurisdicționale, anume: principiului independenței funcționale în exercitarea atribuțiilor administrativ-jurisdicționale; principiului facultativității și gratuității; principiului garantării contradictorialității și asigurării dreptului la apărare; principiului controlului judiciar stabilit expres în competența instanțelor de contencios-administrativ.

Actul administrativ-jurisdicțional se expune juridic, *grosso modo*, ca fiind actul de procedură – dispozițional, sentențios sau punitiv, emis de o autoritate administrativă cu atribuții jurisdicționale în soluționarea unui conflict, după o procedură bazată pe independență, contradictorialitate și cu asigurarea dreptului la apărare.

În consecință, putem spune că particularitățile actului juridic de factură administrativ-jurisdicțională sunt:

- a) obiectul și scopul actului, determinat de interesul litiganților activi de a tranșa pe cale jurisdicțională anumite litigii juridice într-o materie specială;
- b) respectarea, în adoptarea actului, a regulilor facultativității și gratuității;
- c) respectarea, în cadrul procedurii speciale, a principiului garantării contradictorialității și asigurării dreptului la apărare;
- d) independență în exercitarea atribuțiilor administrativ-jurisdicționale;
- e) dezlegarea tuturor pretențiilor și apărărilor, de procedură și de fond, ale litiganților activi, respectiv pasivi;
- f) utilizarea unei proceduri *ante factum* deliberative și decizionale;
- g) îndeplinirea cerințelor de formă și conținut ale actului de procedură constând în: practica, argumentația și dispozitivul actului;
- h) motivarea actului, în sensul indicării tuturor motivelor de fapt și de drept care au format convingerea organului administrativ-jurisdicțional;
- i) instituirea obligatorie a controlului judiciar în competența instanțelor de contencios-administrativ, în termen predeterminat și imperativ, conform dispozițiilor actului normativ special, coroborate cu cele ale art. 6 din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ;

¹⁵ A se vedea dispozițiile art. 16, art. 17 și art. 22 alin. (2) din O.G. nr. 137/2000, republicată.

j) exceptarea actului de la principiul revocabilității generale a actelor administrative¹⁶.

Toate aceste elemente particulare actului administrativ-jurisdicțional se regăsesc ca trăsături *sui-generis* ale hotărârii CNCND adoptate în baza art. 20 din O.G. nr. 137/2000, fapt care atestă caracterul administrativ-jurisdicțional al acestor acte.

În concluzie, astfel cum derivă din dispozițiile speciale ale O.G. nr. 137/2000, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării deține configurația unei entități administrative autonome, cu atribuții administrativ-jurisdicționale în domeniul angajării răspunderii juridice contravenționale, corelativ funcției de investigare, constatare și sancționare a faptelor de discriminare, iar actele Consiliului (hotărâri) adoptate în scopul soluționării, cu forță de adevăr legal, după o anumită procedură specială, a unui litigiu juridic în materia nediscriminării, poartă, *eo ipso*, natura juridică a actelor administrativ-jurisdicționale.

Tezele noastre, care pun „pecetea” administrativ-jurisdicțională asupra hotărârilor Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, adoptate conform art. 20 din O.G. nr. 137/2000 în scopul soluționării unor litigii al căror obiect se circumscrie constatării și sancționării contravenționale *in genere* a unor „manifestări factuale” de natură discriminatorie¹⁷, au fost confirmate atât de către instanțele judecătorești¹⁸, cât și de către instanța de contencios constituțional¹⁹.

¹⁶ Stabilitatea superioară a actelor administrativ-jurisdicționale se concretizează prin imposibilitatea revocării lor de către entitatea emitentă, spre deosebire de actele administrative unilaterale individuale, care sunt revocabile de către emitent, fie în virtutea „principiului oficialității”, fie în urma utilizării procedurii prealabile (a se reține, totuși, că stabilitatea superioară a actelor administrativ-jurisdicționale nu se identifică cu puterea lucrului judecat). Sub acest aspect, actele administrativ-jurisdicționale împrumută de la hotărârile judecătorești caracterul irevocabil *ex officio* (fiind aplicabil în mod corespunzător adagiul *iudex semel sententia dicta, desinit esse iudex*), în sensul că autoritatea emitentă nu-și poate revoca propria soluție pronunțată prin actul administrativ-jurisdicțional, acesta din urmă putând fi anulat fie de către o autoritate superioară (versiune inutilizabilă în speță, întrucât CNCND nu este subordonat instituțional-ierarhic) sau de către instanța de judecată (versiunea administrabilă controlului de legalitate aplicat actelor administrativ-jurisdicționale adoptate de CNCND).

¹⁷ Precizăm că profilul administrativ-jurisdicțional al hotărârilor CNCND nu se limitează la acele litigii care ar avea ca obiect discriminările derivate strict din conținutul unor acte administrative, ci, în lumina art. 20 din O.G. nr. 137/2000 (privit în ansamblul actului normativ care reglementează în domeniul prevenirii și sancționării tuturor formelor de discriminare), subsumează, *a pari*, toate hotărârile Consiliului adoptate în scopul soluționării litigiilor care au ca obiect încălcarea principiului nediscriminării, indiferent de tipologia sursei discriminatorii („eveniment factual” sau act administrativ – al cărui control de legalitate este, de altfel, de competența instanței de judecată). De altminteri, ar fi nenatural sub aspect juridic (și irealizabil practic) să acceptăm diferențierea de regim juridic atribuit hotărârilor CNCND, adoptate în temeiul aceluiași reglementări legale (art. 20 din O.G. nr. 137/2000, republicată – „chintesența” profilului administrativ-jurisdicțional al Consiliului, respectiv al hotărârilor în cauză), în raport cu obiectul acestora, anume, pe de o parte hotărâri adoptate în legătură cu discriminări izvorâte din acte administrative, iar pe de altă parte hotărâri emise pentru celelalte cazuri de discriminare (nefiind admisibilă administrarea unui dublu standard juridic față de acte cu structură juridică identică, izvorâte sinonimic din aceeași normă legală și pentru aceeași rațiune juridică).

¹⁸ A se reține Curtea de Apel București, Secția civilă, sentința civilă nr. 178/2009: „... hotărârea pronunțată este un act administrativ jurisdicțional, putând fi atacat direct la instanța de contencios administrativ, în termen de 15 zile, potrivit dispozițiilor art. 20 din O.G. nr. 137/2000, republicată”; Curtea de Apel București, Secția civilă, sentința civilă nr. 2543 din 16.06.2009 (rămăsă definitivă și irevocabilă prin Decizia ICCJ nr. 518 din 3.02.2010): „... hotărârile CNCND, date în temeiul art. 20 din Legea 554/2004, reprezintă acte administrativ-jurisdicționale ce pot fi atacate direct la instanță în termen de 15

III. Statutul și rolul Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării în cadrul fixării și angajării răspunderii civile delictuale în materia nediscriminării

Potrivit O.G. nr. 137/2000, Consiliul răspunde de aplicarea legislației în materie de nediscriminare pe teritoriul României, constată și sancționează contravențiile prevăzute de acest act normativ având competență în domeniile prevenirii, combaterii și sancționării tuturor formelor de discriminare, anticipate, estimate ori comise, în toate domeniile vieții publice și pe întreg teritoriul României.

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării constată și sancționează contravențional faptele de discriminare prin hotărâre – act administrativ-jurisdicțional, potrivit art. 20 din O.G. nr. 137/2000, precum și „Procedurii interne de soluționare a petițiilor și sesizărilor”.

În temeiul art. 27 din O.G. nr. 137/2000, persoana care se consideră discriminată poate formula în fața instanței de judecată o cerere pentru acordarea de despăgubiri și restabilirea situației anterioare discriminării sau anularea situației create prin discriminare, potrivit dreptului comun. Persoana interesată are obligația de a dovedi existența unor fapte care permit a se presupune existența unei discriminări directe sau indirecte, iar persoanei împotriva căreia s-a formulat sesizarea îi revine sarcina de a dovedi că faptele nu constituie discriminare.

Judecarea cauzei are loc cu citarea obligatorie a Consiliului.

zile de la comunicare...”; ICCJ, Secția civilă, Decizia nr. 2926 din 28.05.2009: „Fără posibilitate de tăgadă recurentul nu avea obligația conform Legii 554/2004 să formuleze plângere prealabilă către CNCD în sensul revocării hotărârii nr. 401/2007 pentru că această hotărâre este act administrativ-jurisdicțional, dar în termen de 15 zile putea fi atacat direct la instanță conform art. 20 din O.G. nr. 137/2000, lucru care nu s-a întâmplat decât mult peste acest termen imperativ prevăzut de lege.”; ICCJ, Secția civilă, Decizia nr. 359 din 21.01.2011: „Din analiza prevederilor legale aplicabile în speță, se constată că hotărârile pronunțate de CNCD au caracterul unor acte administrativ-jurisdicționale, astfel cum sunt definite de art. 2 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 554/2004. În doctrina de specialitate s-a definit actul administrativ jurisdicțional ca fiind actul juridic pronunțat (emis) de un organ cu atribuții jurisdicționale care funcționează în cadrul unui organ al administrației publice pentru a soluționa, cu putere de adevăr legal, după o anumită procedură, un conflict juridic, stabilit prin lege, în competența acestor organe... Având în vedere caracteristicile procedurii (CNCD), aceasta se circumscrie activității jurisdicționale și ca urmare actul pronunțat de Consiliu este un act administrativ jurisdicțional. Actul administrativ jurisdicțional se contestă potrivit legii speciale și nu intră sub incidența art. 7 din Legea nr. 554/2004, în sensul că pentru aceste acte nu se mai efectuează procedura prealabilă...”.

¹⁹ A se reține DCC nr. 997 din 7.10.2008: „Astfel, Curtea observă că potrivit dispozițiilor art. 16 din O.G. nr. 137/2000, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării îndeplinește rolul de garant al respectării și aplicării principiului nediscriminării [...] Mai departe, art. 19 alin. (1) lit. c), precum și art. 20, în ansamblu, reglementează rolul jurisdicțional al Consiliului, care are ca finalitate, așa cum s-a arătat, „înlăturarea faptelor discriminatorii și restabilirea situației anterioare discriminării”; DCC nr. 1096 din 15.10.2008, pronunțată de Curtea Constituțională: „În considerarea celor expuse mai sus, Curtea constată că, potrivit dispozițiilor supuse controlului de constituționalitate, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării este un organ administrativ cu atribuții jurisdicționale, care se bucură de independența necesară îndeplinirii actului administrativ-jurisdicțional și respectă prevederile constituționale cuprinse în art. 124 privind înfăptuirea justiției și art. 126 alin. (5), care interzice înființarea de instanțe extraordinare”; DCC nr. 1470 din 10.11.2009: „...Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării este un organ administrativ cu atribuții jurisdicționale, care se bucură de independența necesară îndeplinirii actului administrativ jurisdicțional”; DCC nr. 278 din 23.05.2013: „Mai mult decât atât, caracterul administrativ jurisdicțional este de esență hotărârilor pronunțate în baza art. 20 din O.G. nr. 137/2000”.

Așadar, prin O.G. nr. 137/2000, legiuitorul național menționează în domeniul nediscriminării, pe lângă răspunderea administrativ-contravențională, și răspunderea civilă delictuală, conturată prin funcția sa reparatorie ce consistă în obligarea „discriminatorului” la repararea prejudiciului cauzat, respectiv repunerea în situația anterioară, prin înlăturarea tuturor consecințelor dăunătoare ale ilicitului de natură discriminatorie.

Prin reglementarea procedurii juridice a „sanționării civile” în domeniul nediscriminării, de competența exclusivă a instanței de drept comun, legiuitorul a urmărit ca judecata acțiunilor cu obiect „repararea prejudiciului cauzat prin acte și fapte de discriminare”, pe cale delictual-civilă, să se realizeze cu participarea procesuală a Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării.

Participarea procesuală *de jure* a Consiliului în astfel de cauze judecătorești se realizează în calitate specială de „monitor al cazurilor de discriminare”, „consultant judiciar”, „expert” în domeniul nediscriminării, fără, deci, să-i fie atribuită calitate procesuală pasivă, fiind, astfel, protejat de obligațiile dispozitive ale hotărârilor judecătorești pronunțate în aceste cauze.

O astfel de participare procesuală a CNCD în temeiul art. 27 din O.G. nr. 137/2000 are la bază funcția de garant al respectării și aplicării principiului nediscriminării, în conformitate cu legislația internă în vigoare și cu documentele internaționale la care România este parte, precum și cu statutul de organism specializat - posesor al cunoștințelor juridice (teoretice și practice) fundamentale în domeniul egalității în drepturi și al nediscriminării.

În această împrejurare procesuală, forul consultativ-expert (CNCD) poate emite, *ex officio*, „puncte de vedere cadru - directive”, menite să învedereze legislația națională și comunitară antidiscriminare, respectiv mecanismul tehnico-juridic de interpretare și aplicare specific acestei legislații, sau, după caz, la solicitarea expresă a instanței (și în măsura în care dispune de toate aspectele de fapt și de drept, inclusiv de probele scrise și testimoniale administrate în cauza judiciară), „expertize - opinii juridice de specialitate”, în esență lucrări procesuale cu valoare de „consultanță judiciară” în domeniul egalității în drepturi și al nediscriminării.

Formularea unor astfel de lucrări procesuale de specialitate nu constituie o obligație legală, sub imperativul dispozițiilor speciale ale art. 27 din O.G. nr. 137/2000, care instituie obligații strict în privința citării Consiliului²⁰, și nici o „obligație procesual-materială”, având în vedere împrejurarea că CNCD completează cadrul procesual în toate cauzele judecătorești al căror obiect vizează *lato sensu* principiul nediscriminării, intentate pe rolul tuturor instanțelor de judecată competente material și teritorial de pe întreg teritoriul României²¹.

²⁰ Teza autorului a fost primită ca atare de către instanțele judecătorești. A se vedea Tribunalul București, Secția civilă, sentința civilă nr. 1628 din 24.09.2013: „Pe de altă parte, actul normativ în discuție nu stabilește obligația Consiliului de a emite puncte de vedere în toate cauzele întemeiate pe dispozițiile art. 27 și aflate pe rolul instanțelor judecătorești. Mai mult, art. 27 din O.G. nr. 137/2000 prevede că soluționarea cauzelor întemeiate pe dispozițiile sale se face cu citarea obligatorie a Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, participarea sa efectivă, printr-un reprezentant, la judecată nefiind obligatorie”.

²¹ Se impun scurte note privind participarea activă a CNCD în cauzele intentate în baza art. 27 din O.G. nr. 137/2000, republicată. Participarea procesuală a CNCD în baza art. 27 din O.G. nr. 137/2000, republicată privește toate cauzele judecătorești, indiferent de obiectul concret al acestora (conflicte de muncă, anulare de acte administrative, reziliere de contracte, refuzul de soluționare a unor cereri sau alte pretenții, drepturi bănești etc.), care vizează în sens larg principiul nediscriminării, intentate pe rolul tuturor instanțelor de judecată competente material și teritorial de pe întreg teritoriul României. *De facto*, Consiliul, printr-un număr limitat de experți în materie, este nevoit să emită astfel de „expertize”

Participarea procesuală a CNCD în astfel de cazuri, în calitate de „expert” în domeniul nediscriminării, nu este una subordonată juridic dispozițiilor cu efecte coercitiv-punitive ale art. 330 alin. (1), (5) sau art. 331-340 din C.proc.civ. (Consiliul nefiind, în condițiile legii, autorizat/înscris în evidența persoanelor autorizate să efectueze expertize judiciare), astfel încât entitățile noastre să-i incumbă obligațiile procesuale ale expertului judiciar autorizat în condițiile legii.

Pe de altă parte, chiar și în măsura în care calitatea de „expert” a Consiliului, în cauzele judiciare fundamentate juridic în baza art. 27 din O.G. nr. 137/2000, ar fi privită, totuși, din perspectiva dispozițiilor Codului de procedură civilă, cel mult art. 330 alin. (2) și (3), opinăm că participarea CNCD s-ar produce, în esență, în calitate de „expert-consultativ”, al cărui „punct de vedere” nu ar avea forța unei „expertize judiciare efective”. Lucrarea Consiliului ar avea doar valoarea unui „punct de vedere consultativ”, a cărui emitere nu ar fi guvernată de o obligație imperativă, cu atât mai mult cu cât, în astfel de cazuri, neemiterea respectivului înscris exclude orice repercusiune juridică, implicit de natura unei sancțiuni judiciare, concordantă art. 330 alin. (4) din C.proc.civ.²²

Prin urmare, potrivit dispozițiilor art. 27 din O.G. nr. 137/2000, judecarea cauzelor având ca obiect încălcarea principiului nediscriminării se face cu citarea Consiliului, în esență în scopul opozabilității hotărârii judecătorești, exclusiv sub aspectul soluției de constatare/neconstatare (fără să-i incumbă obligațiile dispozitive ale unei asemenea hotărâri judecătorești).

Participarea Consiliului în astfel de cauze are loc în calitate de for consultativ – „expert specializat”, care poate emite, în condiții de obiectivitate, neutralitate și echidistanță în raport cu interesele procesuale ale litiganților, un „punct de vedere direcțional” sau o „opinie juridică de specialitate *ad rem*”, în esență o lucrare procesuală cu valoare de „consultanță judiciară”, dar lipsită de forța legală și efectele juridice proteguitoare, respectiv, după caz, coercitive și punitive ale actului administrativ-jurisdicțional adoptat în baza dispozițiilor art. 20 din O.G. nr. 137/2000.

în toate aceste cauze, fond și recurs, repartizate tuturor completelor de judecată din cadrul tuturor instanțelor de judecată competente material și teritorial de pe întreg teritoriul României. Mai mult, deși O.G. nr. 137/2000, republicată, stabilește un termen (și acesta cu caracter „de recomandare”) de 90 de zile de soluționare a unei petiții cu obiect „încălcarea principiului nediscriminării”, consilierii juridici – experți ai CNCD, în aplicarea art. 27 din O.G. nr. 137/2000, republicată, ar trebui să „se pronunțe” în termenul dispus pe cale judecătorească (aprox. 30 zile) cu privire la caracterul ne/discriminatoriu al celor ce fac obiectul acestor cauze. Prin urmare, este indubitabil că entitatea CNCD este pusă în imposibilitatea practică de a emite cu regularitate și fără excepții „expertize” în toate aceste cauze judecătorești. Cu toate acestea, în toate cauzele în care Consiliul a elaborat astfel de lucrări procesuale de specialitate, soluțiile judecătorești au fost pronunțate în acord cu acestea, fiind evaluate de către instanțe la înalt nivel profesional – *exempli gratia* Curtea de Apel Brașov, Secția civilă, sentința civilă nr. 175/F/2011, prin care instanța de judecată pronunță o soluție în deplină armonie cu „opinia juridică de specialitate” formulată, în numele și pe seama Consiliului, de către autorul prezentului articol: „Această concluzie se impune cu atât mai mult cu cât raționamentul juridic foarte laborios și de înalt nivel academic argumentat, formulat în opinia juridică de specialitate emisă în cauză de către CNCD...”.

²² A se vedea dispozițiile art. 330-340 C.proc.civ.

IV. Substituind concluziile...

Din perspectiva competenței sale în domeniul investigării, constatării și sancționării contravenționale a faptelor de discriminare, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării se legitimează ca autoritate administrativă cu atribuții administrativ-jurisdicționale, care satisface întru totul exigențele acestui tip de entitate jurisdicțională.

Pe de altă parte, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării îndeplinește rolul de „consultant judiciar” sau „expert” în domeniul nediscriminării, corelativ funcției de garant al respectării și aplicării principiului nediscriminării, în conformitate cu legislația internă în vigoare și cu documentele internaționale la care România este parte.

Întrucât există unele controverse cu privire la legitimitatea atribuțiilor (în special de ordin administrativ-jurisdicțional) Consiliului, raportate și la acele decizii ale Curții Constituționale prin care s-a reținut caracterul neconstituțional al dispozițiilor O.G. nr. 137/2000, susținem următoarele teze.

O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, a fost adusă în fața Curții Constituționale în repetate rânduri, fiind cercetată constituțional sub aspecte variate. În acest sens, instanța de contencios constituțional a pronunțat o seamă de decizii prin care a căutat să stabilească caracterul constituțional al O.G. nr. 137/2000 sau, după caz, să determine latura neconstituțională a „manierei interpretative”²³.

Relevanță pentru tema cercetării de față capătă în mod particular deciziile nr. 997 și 1325 din 2008²⁴ care privesc, direct sau indirect, competențele CNCD, în relație cu angajarea răspunderii juridice în materia nediscriminării.

Așa cum rezultă din economia Deciziei Curții Constituționale nr. 997/2008, aceasta stabilește neconstituționalitatea art. 20 alin. (3) din O.G. nr. 137/2000 *stricto sensu* cu privire la activitatea administrativ-jurisdicțională a CNCD, care s-ar materializa prin constatarea și sancționarea unor „discriminări legislative” (discriminări ce ar deriva direct din cuprinsul unor acte normative cu putere de lege). Astfel, din dispozitivul deciziei Curții Constituționale rezultă că este restricționată doar competența de control administrativ-jurisdicțional a Consiliului față de actele normative cu putere de lege.

Din interpretarea *per a contrario* a dispozitivului deciziei în cauză, derivă că CNCD este competent, pe de o parte, să angajeze, în cadrul activităților sale administrativ-jurisdicționale, răspunderea contravențională față de faptele de discriminare ca ilicite contravenționale, iar, pe de altă parte, în afara cadrului său jurisdicțional reglementat prin art. 20 din

²³ Extragem din jurisprudența Curții Constituționale deciziile ale cărei soluții sunt pronunțate sub „rezerva de interpretare”: DCC nr. 818/2008; DCC nr. 819/2008; DCC nr. 820/2008; DCC nr. 821/2008; DCC nr. 997/2008 și DCC nr. 1325/2008.

²⁴ A se vedea DCC nr. 997 din 7 octombrie 2008: „...constată că dispozițiile art. 20 alin. (3) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare sunt neconstituționale, în măsura în care sunt interpretate în sensul că acordă Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării competența ca, în cadrul activității sale jurisdicționale, să anuleze ori să refuze aplicarea unor acte normative cu putere de lege, considerând că sunt discriminatorii, și să le înlocuiască cu norme create pe cale judiciară sau cu prevederi cuprinse în alte acte normative”; DCC nr. 1325/2008: „...dispozițiile O.G. nr. 137/2000 sunt neconstituționale, în măsura în care din acestea se desprinde înțelesul că instanțele judecătorești au competența să anuleze ori să refuze aplicarea unor acte normative cu putere de lege, considerând că sunt discriminatorii, și să le înlocuiască cu norme create pe cale judiciară sau cu prevederi cuprinse în alte acte normative”.

O.G. nr. 137/2000, să analizeze discriminările izvorâte direct din lege și să aplice, față de acestea din urmă, măsuri instructive, fără forță juridică obligatorie, de recomandare sau sesizare a autorităților competente pentru a anula sau modifica textele de lege cu caracter discriminatoriu.

De altminteri, această interpretare este susținută *expressis verbis* de chiar argumentul Curții Constituționale, care, în definitiv, determină dispozitivul deciziei în cauză: „...rolul Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării putând fi rezumat mai degrabă la posibilitatea de a constata existența unor discriminări în conținutul unor acte normative și la formularea de recomandări sau sesizarea autorităților competente pentru a modifica respectivele texte de lege”.

Astfel, în măsura în care Consiliul este investit cu soluționarea unui memoriu prin care este sesizat caracterul discriminatoriu al unui act normativ cu putere de lege, și nu se pretinde, direct sau indirect, soluționarea în baza art. 20 din O.G. nr. 137/2000 (aplicarea controlului administrativ-jurisdicțional), sub consecința implicită a angajării răspunderii juridice contravenționale, CNCD este competent, conform dispozițiilor art. 18 teza a II-a din O.G. nr. 137/2000²⁵, să soluționeze memoriul respectiv printr-un „punct de vedere” cu privire la caracterul discriminatoriu al actului normativ, care va fi, ulterior, înaintat și autorităților competente pentru a se întreprinde măsurile necesare punerii actului normativ examinat în acord cu principiul în cauză.

Pe de altă parte, alături de posibilitatea soluționării unui memoriu al cărui obiect îl face discriminarea ce derivă din lege, în condițiile arătate anterior, CNCD este angajat și în „controlul *a priori* de discriminare” aplicat actelor normative înainte de adoptare și promulgare, în același scop reglementat de art. 18 din O.G. nr. 137/2000.

Aceasta este una dintre activitățile deosebit de importante ale CNCD, întrucât „armonizarea cu principiul nediscriminării” implică intrinsec verificarea conformității actelor normative încă din faza inițierii, în sensul identificării incipiente a viitoarelor normative cu potențial discriminatoriu și prejudiciant *erga omnes*. Acest atribut de competență nu doar că nu este exclus de art. 18 din O.G. nr. 137/2000, respectiv de art. 16 din Directiva 2000/78/CE, dar el este unul obligatoriu, întrucât, prin prisma caracterului de „prudență și prevenire”, are un pronunțat efect pozitiv și operativ.

În fine, referitor la DCC nr. 1325/2008, se observă că aceasta vizează competența instanțelor judecătorești în demersul procesual de angajare a răspunderii delictual-civile față de „discriminările legislative”, acest fapt neafectând sub nicio formă atribuțiile administrativ-jurisdicționale ale Consiliului (și nici pe acelea de „expert” sau „consultant judiciar” în condițiile art. 27 din O.G. nr. 137/2000), iar apoi, ca și în cazul primei decizii supuse analizei, că soluția Curții este pronunțată sub o evidentă „rezervă de interpretare”.

Prin decizia în cauză, Curtea Constituțională surprinde caracterul neconstituțional al dispozițiile O.G. nr. 137/2000 „în măsura în care” din acestea s-ar desprinde înțelesul că ar institui competența instanțelor de a anula actele normative cu putere de lege. Practic, efectul acestei decizii constă în interdicția instanțelor de judecată de a anula sau a refuza, direct în baza dispozițiilor O.G. nr. 137/2000, aplicarea unor acte normative cu putere de lege, considerate a fi discriminatorii.

²⁵ A se vedea dispozițiile art. 18 din O.G. nr. 137/2000.

Astfel, observăm nu doar că această decizie nu vizează competența instanțelor de a se pronunța asupra discriminărilor ca „delicte factuale”, ci că interdicția de competență vizează strict actele normative cu putere de lege (legile organice și ordinare, respectiv ordonanțele Guvernului). Așadar, *per a comparatio*, în contextul reținerii încălcării principiului nediscriminării, instanțele naționale au competența de a anula, pe calea controlului judiciar aplicat în baza Legii contenciosului administrativ (Legea nr. 554/2004), actele administrative cu caracter normativ (hotărâri ale Guvernului, ordine și instrucțiuni ale miniștrilor și, în unele cazuri, ale conducătorilor autorităților publice centrale, hotărâri adoptate de autoritățile publice locale etc.), respectiv actele administrative cu caracter individual.

Apoi, din ansamblul DCC nr. 1325/2008, desprindem, *per deductio logica*, înțelesul că instanțele judecătorești pot fi competente să judece cauzele al căror obiect îl face „discriminarea izvorâtă din actele normative cu putere de lege”, dar nu în sensul anulării, în baza O.G. nr. 137/2000, a respectivelor acte normative, ci prin raportare la dispozițiile art. 148 din Constituția României²⁶, astfel încât, în măsura constatării caracterului discriminatoriu al legii naționale, se va da prioritate dreptului comunitar, sub consecința admiterii acțiunii judecătorești și despăgubirii victimei discriminării, proporțional prejudiciului (material sau moral) suferit.

În concluzie, din interpretarea deciziilor Curții Constituționale prin care O.G. nr. 137/2000 a fost supusă controlului de constituționalitate, extragem înțelesul că sintagma utilizată în secțiunea dispozitivă, anume „în măsura în care din acestea se desprinde înțelesul”, atribuie deciziilor respective caracter circumstanțial și condițional. Deciziile în speță, prin prisma tipologiei dispoziționale, nu vizează un constituent intrinsec al prevederilor O.G. nr. 137/2000, ce ar plasa actul normativ în antiteză cu Legea fundamentală, ci mai degrabă un element concretizat *eo ipso* printr-o „circumstanță terță”, prezumată a provoca neconcordanța constituțională.

Clauza acestui „condițional juridic” o reprezintă demersul administrativ-jurisdicțional sau, după caz, judecătorec, al cărui deziderat procesual ar urmări anularea, direct pe cale administrativ-jurisdicțională sau judiciară, a unor acte normative cu putere de lege.

Sub aspectul edificării validității normelor naționale antidiscriminare, susținem că prevederile art. 20, respectiv cele ale art. 27 din O.G. nr. 137/2000, adică acele dispoziții care reglementează funcția administrativ-jurisdicțională, respectiv rolul de „expert” și de „consultant judiciar” ale CNCD, nu sunt *per se* urmărite de consecințele suprimatoare ale dispozițiilor deciziilor constituționale în cauză, a căror valoare este, în esență, una „cadru-de principiu” ori „sub marjă de interpretare”.

²⁶ A se vedea dispozițiile art. 148 din Constituția României.